

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1326932/1

בית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שפירא

המערער: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אבי אמר)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד עמוס צדיקה)

הנדון: איבירורן של עילות גירושין נטענות שאין פסק הדין מושתת עליהן למרות דרישת הנתבע להפריכן

פסק דין

לפנינו ערעור על החלטת בית הדין הרבני האזורי חיפה בעניינם של הצדדים שבה נאמר כדלהלן:

לפנינו תביעת גירושין שהגישה המבקשת.

הצדדים נישאו כדת ביום כ"ג במרחשוון תש"ע (10.11.2009) ולהם שלושה ילדים משותפים. זה כשנתיים שנפרדה דרכם והמבקשת מעוניינת להתגרש לאלתר. אף המשיב הצהיר כי אינו רוצה עוד את המבקשת, אלא שמעוניין הוא לשמוע מה עילות הגירושין (שורות 6–17 לפרוטוקול).

בית הדין הבהיר למשיב כי מאחר שאף הוא מאס במבקשת, מזה שנתיים גרים הם בנפרד, כלל התביעות נידונים בערכאה אחרת, ולפנינו תביעת גירושין בלבד – לפיכך יש לקבוע מועד סידור גט לאלתר, ואין צורך לבחון את עילות הגירושין וזאת מבלי להטיל את האשמה על אחד מהם.

לאור האמור מחליט בית הדין כדלהלן:

א. הצדדים יתגרשו זה מזה בהקדם.

ב. יש לפתוח תיק סידור גט ולקבוע מועד.

המערער משיג על קביעתו של בית הדין כי אין צורך לשמוע את עילת הגירושין ולדון בהן, ואלו דבריו, לאחר סקירה תמציתית של ההחלטה עצמה ושל הטענות שהעלתה נגדו המשיבה בתביעת הגירושין:

לאור האמור יש להורות על קבלת הערעור ולהורות לבית דין קמא לנהל את הליך התביעה כך שהמשיבה תוכיח את טענותיה או תחזור בה מהן.

לא ייתכן כי אישה תטען טענות על אלימות חמורה ומבלי שהוכיחה טענותיה תזכה לקבל את גיטה, לא ייתכן כי תשחיר את האיש ומבלי שהוכיחה טענותיה ייחשבו כנכונות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המשיבה, שהורינו כי תוכל להשיב לערעור בתוך עשרים ואחד יום, בחרה להשיב תשובה קצרה מאוד שבה לא הגיבה במישורין לטיעון שהעלה המערער אלא לבקשתו לעיכוב ביצוע פסק הדין, בקשה שאותה דחינו כבר קודם לכן.

אכן הזכות להשיב לערעור – זכות היא ולא חובה, ואילו היה מצב הדברים לאחר הערעור והתשובה לו מצדיק לכאורה את קבלת הערעור עדיין לא היינו יכולים לעשות כן ללא דיון בו לגופו, שמא בדיון תעלה המשיבה טענות נוספות. אולם לא כך כשמצב הדברים מאפשר את דחיית הערעור אף ללא צורך בתשובת המשיבה – וזאת אף אם במסגרת דחיית הערעור נקבע כי יש צדק בחלק מדברי המערער, כל עוד אין קביעה זו משליכה על תוצאות הערעור עצמו – ואכן כך הוא בענייננו: יש צדק בחלק מדברי המערער, ברובד העקרוני, אולם ברובד המעשי דינו של הערעור להידחות, וכפי שיבואר להלן:

בהחלטתו של בית דין קמא שצוטטה לעיל נאמר כי "יש לקבוע מועד סידור גט לאלתר [...] וזאת מבלי להטיל את האשמה על אחד מהם". לא ברור מן הדברים אם בית הדין סבור כי יש מקום לחייב את הצדדים בגירושין מן הטעם שהזכיר בהחלטתו לעיל – משום שלמעשה שני הצדדים אינם רוצים זה בזה ופרודים מזה זמן, היינו מן הטעמים ההלכתיים שיסודם בדברי רבנו ירוחם ורבי חיים פאלאג'י, כמפורסם בפסיקה, שמצבים של מאיסות ומרידה הדדיים ושל פירוד ממושך ללא סיכוי לשלום בית הם סיבה לחייב בגירושין אף ללא כל עילה נוספת, או שבית הדין כלל לא קבע חובת גירושין (ולו גם בדרגה של 'מצווה') – אף שלאור האמור היה מקום לקבוע כן – אלא הורה באופן מעשי על גירושין נוכח הבנתו שלמעשה שני הצדדים חפצים בכך.

ככל שבמישור המעשי יתנגד האיש ליתן גט לאשתו יידרש בית דין קמא להבהיר את פסקו הקודם (וכמובן יכול הוא לעשות כן אף ללא שיידרש לכך, אלא שאינו חייב לעשות כן) או ליתן פסק דין נוסף. והיה אם ייקבע במסגרת פסיקה כזו כי האיש אכן חייב ליתן גט לאשתו, מן הטעמים האמורים או מכל טעם אחר, ובעיקר אם ייקבע – בין שיוגדרו הגירושין 'חיוב' או 'מצווה' ובין שיוגדרו בהגדרה אחרת – כי יופעלו נגדו צווי הגבלה כדי להביאו ליתן גט, או אז תעמוד זכות ערעור על קביעה זו.

ברם עתה אין קביעה כזו ואין אפשרות כמובן לערער על קביעה שלא נקבעה.

כאמור, אפשר כי החלטת בית הדין אינה אלא כי הצדדים יתגרשו נוכח הסכמתם ואם כך הדבר ודאי שאין מקום לערער עליה כלל. אך אף לו הייתה לפנינו החלטה ברורה המחייבת גירושין (וכאמור לכאורה אין לפנינו כזו אלא שאפשר כי תינתן בעתיד או כי יבהיר בית דין קמא כי אכן לכך התכוון בהחלטה שלפנינו) לא הייתה היא תוצאת אייהזדקקות לעילות שבהן לא דן בית הדין אלא תוצאה של העילות האחרות, היינו של אייהרצון ההדדי של הצדדים זה בזה והפירוד הממושך שביניהם. ממילא אף אם נניח כי החלטה שלא לדון בעילות התביעה שגויה היא מכל מקום אין היא אלא, לכל היותר, טעות בניהול הדיון שאינה משפיעה על תוצאתו.

טעות כזו אינה מקימה עילת ערעור על פי תקנות הדיון. לכל היותר אפשר להגיש בגינה בקשה לרשות ערעור. בקשה כזו לא הוגשה, והמועד להגשתה חלף עבר לא עתה אלא כבר במועד שבו הוגש הערעור שלפנינו וממילא מן הדין לדחותו – אף אם נבקש לראות בו בקשה כזו – ומה גם שבלאו הכי לא בנקל ייטה בית הדין להיעתר לבקשת רשות ערעור על החלטה ממין זה.

ועם כל זה נוסף ונאמר, ובהיבט המהותי דברים אלה הם העיקר, אף שבהיבט הנוהלי דינו בשנאמר עד כה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המערער טוען כמצוטט לעיל: "לא ייתכן כי אישה תטען טענות על אלימות חמורה ומבלי שהוכיחה טענותיה תזכה לקבל את גיטה". טענה זו כמובן אינה נכונה ואינה צודקת: אישה יכולה "לזכות" לקבל את גיטה מכוח הסכמת הצדדים, ולא רק ש"ייתכן" אלא שראוי שתהיה הסכמה כזו שעה שהאיש גם הוא מבין כי הצדדים הגיעו לסוף דרכם המשותפת. גם אם העלתה האישה טענות לא צודקות כלפי האיש, וגם אם נניח שיש לו זכות כי טענות אלה יתבררו כדי לנקותו מהן, נכון וראוי שלא ייעגן את האישה בשל זכות זו. כמו כן "ייתכן" שייקבע חיוב גירושין (או "מצווה לגרש" וכדומה) למרות אי-הוכחת הטענות על האלימות, בשל עילות גירושין אחרות, כגון הפירוד הממושך ואי הרצון של הצדדים זה בזה, כאמור לעיל. משמעות החלטתו של בית דין קמא היא כאמור לעיל אחד משני "ייתכן" אלה.

אכן המערער טוען עוד – ואפשר שאף בדבריו הקודמים התכוון בעיקר לכך, לא לשלילת עצם קבלת הגט אלא לשלול את האפשרות שהגט יינתן כתוצאה של ראיית הטענות החמורות כנכונות – "לא ייתכן כי תשחיר את האיש ומבלי שהוכיחה טענותיה ייחשבו כנכונות". כאן אכן הצדק עם המערער: לא ייתכן כי טענות שלא הוכחו ייחשבו נכונות, וודאי לא ייתכן להשחיר פני אדם בשל טענות כאלה. אלא שצדק זה אינו רלוונטי לענייננו, ועל כן כאמור יש לדחות את הערעור.

וכך על שום מה? על שום שבהחלטתו של בית דין קמא אכן נאמר בפירוש וכמצוטט לעיל כי "יש לקבוע מועד סידור גט לאלתר [...] וזאת מבלי להטיל את האשמה על אחד מהם".

הרי לנו שבית דין קמא קבע מפורשות כי אינו מאמץ את טענותיה של המשיבה ואינו קובע כי נכונות הן (והוא הדין שאינו קובע כי אינן נכונות), ובצדק, שהרי אכן לא דן בהן. יוצא מפורש מפי בית דין קמא כי פני המערער נותרו בעיני בית הדין צחות ונקיות כשהיו וכי טענות המשיבה לא השחירו בעיני בית הדין, וזאת משום שאכן לא הוכחו. למותר לציין ולהזכיר גם כי כתבי הטענות שהוגשו לבית הדין חסויים הם ועל כן גם הם אינם משחירים את פני המערער בפני איש, לא בפני בית הדין שקבע כי אינו מטיל אשמה במערער ולא בפני אחרים שאינם חשופים לכתבי הטענות. לפיכך גם בהיבט זה אין המערער זקוק לקיומו של דיון לשם ניקוי פניו מן השחרות.

אכן לא סוד הוא כי בין הצדדים מתנהלים הליכים בערכאות אחרות, ואיננו יודעים כיצד נראות פני המערער בעיניהן של אלה. לא מן הנמנע כי מטרת המערער בבקשה לקיים דיון בעילות הגירושין שהעלתה נגדו המשיבה היא כדי לנקות באמצעות תוצאות דיון זה את פניו שלו – או להשחיר את פניה של המשיבה – בערכאות אחרות.

איננו יודעים אם אכן כך הדבר אם לאו. אולם אם כך הוא נאמר בקול צלול "לא זה הדרך ולא זה העיר". את שצריך לברר בערכאות אחרות יבררו הצדדים שם, הליכי בית הדין אינם מיועדים להיות כלי שרת להליכים שבערכאות אחרות. אם נדרשים הם לגופם אפשר שתוצאותיהם יוכלו לשמש אומנם גם במקומות אחרים, אבל קיום דיון שבנוגע להליכים שבבית הדין עקר הוא – רק כדי שהאמור בו ישמש לערכאות אחרות – אינו הליך תקין ואינו זכות של מי מהצדדים, וודאי שאינו יכול להצדיק את עיכוב הגירושין.

אצטט לעניין זה מדברים שכתבנו, חבריי הרה"ג אברהם שינדלר והרה"ג ציון לודאילוז ואני, בפסק דיננו בתיק 1276417/2, בו' בטבת התשפ"א (21.12.20).

לפנינו ערעור על החלטת בית הדין האזורי [...] שלפיה על הצדדים להתגרש בהקדם ובקשת הבעל לקיום דיון הוכחות – נדחית. לטענת הבעל האישה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הטיחה בו בכתב התביעה האשמות חמורות ודרך דיון ההוכחות הוא יוכיח שכל טענותיה שקריות וכך יוכל לטהר את שמו [...]

לצורך קבלת ההכרעה המעשית, אם להורות על גירושין, אין צורך בדיון הוכחות שאינו מטרה כשלעצמה. אם בפועל פני שני הצדדים לגירושין, וכי מה יועילו ומה יוסיפו הוכחות להכרעת הדין במצב דברים שכזה, וכבנדון דידן [...]

אולם בית הדין אינו במה לניהול משפט ראווה, תכלית הדיונים העדים והראיות היא בירור תביעה שהצד השני מתנגד לה, אך לא כשהצד השני מסכים עקרונית להיענות לתביעה ורוצה לנהל הליכים שלא ישפיעו בסופו של דבר על פסק הדין [...]. הסעיפים בתקנות הדיון המורים על סדר הדין – מקומם במקום שנצרך הליך של שמיעת טענות, ראיות והוכחות כדי לפסוק את הדין, ואין עניין בהליך לכשעצמו כשאין בו צורך למתן ההכרעה, או מפני שההכרעה ברורה או מפני שיש הסכמה של הנתבע לתביעת התובע.

הן תיאור המקרה והן ההכרעה בו יפים גם לענייננו. אכן המשכנו וכתבנו באותו פסק דין כדלהלן:

אולם לדעתנו יש מקום לדון אם ניתן לסיים הליך שיפוטי, גם אם הנתבע מסכים לתביעה, אם הרושם הסופי יהיה שטענות 'שווא' שהטיח התובע כנגד הנתבע הן שהובילו להסכמת הנתבע, ואלו יישארו בעין.

זכותו של כל בעל דין לדחות במסגרת ההליך השיפוטי טענות חמורות שבהן הוא מואשם, ואין להשאיר אותן תלויות ועומדות נגדו גם אם אין לכך משמעות מעשית. הזכות לשם טוב היא זכות בסיסית והיא שעומדת ביסודו של איסור לשון הרע.

זו לכאורה טענת המערער שלפנינו, אולם כנגדה יפים הדברים שאמרנו שם בנוגע אליה:

אומנם במה דברים אמורים? בכתב תביעה שהחל להתברר, אך בכתב תביעה שהוגש מצד אחד, וכנגדו הוגש כתב הגנה, ובית הדין לא נכנס לגופם של דברים, אין בעצם הגשתו של כתב התביעה משום הוכחה על נכונות הדברים [...]

בית הדין הציע למערער להתגרש היום בתיק 'גירושין בהסכמה', ובמקביל תסכים האישה למשוך את כל כתבי התביעה האחרים ולהורות על מחיקתם, תוך כדי מתן פסק דין הצהרתי שהצדדים מתגרשים בהסכמה, מבלי לנקוט עמדה כלל בטענות ההדדיות של הצדדים.

בערעור שלפנינו עתה איננו זקוקים "להציע" למערער במסגרת הליך שבבית דינו (נעיר כי בנדון דהתם קיימנו הליך משום שעלתה גם טענה לשלום בית אלא שזו התבררה בדיון כטענת סרק. בהליך הנוכחי לא העלה המערער טענת סרק ממין זה, ויפה עשה – כך כנראה חסך מעצמו הוצאות משפט כדוגמת אלה שפסקנו שם...) הצעה כדוגמת זו המתוארת בפסקה האחרונה שצוטטה. איננו זקוקים לכך שהרי פסק דינו של בית דין קמא מתפרש כבר עתה או כפסק דין לגירושין בהסכמה או כפסק דין לגירושין עקב הפירוד הממושך, העדר הסיכויים לשלום בית ואי-רצונם של הצדדים זה בזה, ובעיקר משום שכך או כך כבר הבהיר בית דין קמא כי פסק דינו הוא "מבלי לנקוט עמדה כלל בטענות ההדדיות של הצדדים" כלשונו, או כלשונו הוא "מבלי להטיל את האשמה".

סיימנו שם וכתבנו:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין אמור לקיים דיונים שמטרתם הוכחת התביעה [...] אין מקום לנהל דיוני סרק שעיקר מטרתם שפיכת רפש ובוץ איש על רעהו ושאינן בהם תועלת לעניין הפסיקה לגופה.

וכך גם בענייננו.

סוף דבר

א. הערעור נדחה על הסף הן משום שאין הוא מגלה עילת ערעור על מסקנות פסק הדין ולכל היותר היה האמור בו יכול לשמש תשתית לבקשת רשות ערעור – שלא הוגשה, שמועדה חלף, ושאינו אילו הוגשה ספק גדול אם היה מקום להיעתר לה, הן משום שאין בדברי בית דין קמא את שמבקש המערער למצוא בהם ולערער עליו, היינו את קבלת ההאשמות שהטיחה בו המשיבה בכתב תביעתה.

ב. התיק ייסגר.

ג. החלטה זו מותרת בפרסום בכפוף להשמטת פרטיהם המזהים של הצדדים.

ניתן ביום כ"ג באב התשפ"א (1.8.2021).

הרב שלמה שפירא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה